

greppa näringen

Välkommen!
Vi börjar kl.9.00

Modulkurs startbesök miljövänlig hästhållning

Pernilla Kvarmo
Jordbruksverket
2021-02-10

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Program

09.00 – 9.20	Inledning och upprop	Pernilla Kvarmo
9.20 - 10.00	Bakgrund till övergödningsfrågan och hästar, hur bedömer man risk för fosforförluster?	Helena Aronsson
10.00 – 10.15	Paus	
10.15 – 10.50	Hur gör jag rådgivningen ute på gård?	Emma Johansson
10.50 - 11.10	Stallgödselberäkningar för hästar i Vera	Michaela Baumgardt
11.15 - 12.00	Hur genomför man åtgärder som ger effekt och inte kostar skjortan?	Carin Barrsäter
12.00 - 12.10	Frågor och funderingar	Pernilla Kvarmo

- › Vi startar kl. 09.00 och håller på till kl. 12.10
- › Stäng av ljudet när du inte pratar
- › Vi tar gärna in frågor skriftligen i chatten i Skype under presentationerna
- › Om du är uppkopplad via telefon kan du skicka dina frågor via e-post till caroline.sandberg@jordbruksverket.se
- › Om du får problem av något slag kontakta Caroline Sandberg på e-post eller telefon **036-15 60 32**

Är du med?

Pilotprojektet Greppa Fosfor och nytt material Greppa Näringen

Åtgärder mot fosforförluster från jordbruksmark

– erfarenheter från tre avrinningsområden i Västmanland, Östergötland och Halland

Slutrapport och delrapport 2 från projekt Greppa Fosfor, 2010–2014

- › Noggrann provtagning-rastfålla/ för hästar och paddok visade sig vara en hot spot för fosforförluster
- › År 2006-2014

Bra hagar för både hästen och miljön

Du kan minska övergången av sjöar och vattendrag genom att skära dina hästar på ett bra sätt. När du tar bort gödselhögar och överflödigt foder minskar du risken för fosforförluster. Minskning och rotationsbeta minskar också spridningen av inlämpningsmedel.

Hälsa- och miljörisker med hagar

Hästar vill gärna ut på bete i hagar där de går. På dessa platser vill de äta och utöva sin förfärd. När många hästar vistas på små ytor kan det medföra stora mängder kaviar och kaviar och risker för förorening. Hagar som används för att förvara hästar och andra djur kan också vara en risk för förorening. När det är möjligt bör man undvika att använda hagar för att förvara hästar och andra djur. Om det inte går att undvika hagar bör man ta hänsyn till hästens och djurens välbefinnande och miljöns hälsa.

SAMMANTAGNING NR 20, 2017

- Många hästar går ut på bete i hagar där de går. På dessa platser vill de äta och utöva sin förfärd. När många hästar vistas på små ytor kan det medföra stora mängder kaviar och kaviar och risker för förorening. Hagar som används för att förvara hästar och andra djur kan också vara en risk för förorening. När det är möjligt bör man undvika hagar för att förvara hästar och andra djur. Om det inte går att undvika hagar bör man ta hänsyn till hästens och djurens välbefinnande och miljöns hälsa.

2. Passar en fosfordamm eller våtmark på din gård?

En fosfordamm minskar risken för förorening och ger en biologisk miljö.

Sedan 1990 har det på frivillig väg anlagts cirka 10 000 hektar våtmarker på gårdar runt om i landet. Det har lett till att mycket kaviar och kaviar minskat. Dessutom är det bra för djurlivet och den biologiska mångfalden. De flesta lantbrukare är mycket nöjda över att ha anlagd en våtmark på gården.

Våtmarker är olika bra på att rena kaviar och kaviar.

För att fosfordammen ska vara effektiv ska vattnet bevaras upp och passera långsamt. Det är därför bra om dammen är låg och har en djuphåla nära inloppet där partiklar som innehåller fosfor kan sjunka till botten. Längre ner i dammen är det bra att ha ett grunt område med mycket växter som samlar vattnet och kan ta upp fosfor. Efter några år kan du behöva gräva ut och ta bort sedimentet i djuphålan där fosfor har samlats.

Greppa Näringens strategi och viktiga utredningar

- › **Miljörådgivning även för hästföretagare**

Svenskt lantbruks största miljöprojekt -

Strategi för Greppa Näringen 2021-2027

Styrgruppen för Greppa Näringen, 2020-02-28

- › **Övergödningsutredning** våren 2020
åtgärder mot fosfor-förluster på hästföretag är prioriterade

- › **Åtgärdsprogram förslag från vattenmyndigheterna**

Åtgärder som leder till minskad tillförsel av näringsämnen till vatten från jordbruksmark, betesmark samt rasthagar behöver genomföras.

Tillsynsprojekt för hästgårdar våren 2021

- › Hästregister blir obligatoriskt våren 2021

- › Hästen gör också nytta för miljö- och klimat!
- › Vallodling är viktigt för att minska kväveutlakningen
 - Hästarna ger underlag för betesmarker och foder

Frivilligt arbete är ett alternativ och komplement till lagstiftning

Vilka kan få startbesöket?

-
- A photograph of three horses in a snowy field. Two horses are wearing blankets, one brown and one dark. They are standing near a wooden fence. The background is a dense forest of evergreen trees under a clear sky.
- › Målgrupp jordbruksföretag och minst 15 hästar
 - › Även kunna bestämma över åtgärder och investeringar
 - › Ändring av målgrupp på gång - **alla företag med minst 15 hästar**
 - › På gårdar med minst 15 hästar och mycket egen odlingsmark, gör hellre vanligt startbesök för att få med växtnäringsbalansen
 - › Verksamheter < 15 hästar – kurser, fältdagar och annat

Innan besöket, 1Ah

Under besöket, 1Ah

Efter besöket, 1Ah

Rådgivningsexpert

[Kontakt saknas](#)

Modulansvarig

Pernilla Kvarmo

☎ 036-15 85 11

✉ pernilla.kvarmo@jordbruksv...

1Ah | Startrådgivning häst

Foto: Alex Regnér

Innan besöket, 1Ah

Det är viktigt att du förbereder dig inför ditt rådgivningsbesök hos hästföretagaren. Ta kontakt med företagaren och bestäm en tid som passar för ditt besök. Innan du besöker gården behöver du också hämta in uppgifter om verksamheten.

Tänk igenom vad du ska göra

Kort & rekommendationer är vägledande för alla rådgivningsmoduler i Greppa Näringen. Där hittar du vad du ska göra i din rådgivning och vad som krävs av dig som rådgivare.

Under besöket, 1Ah

Hos hästhållaren ska du vara förberedd med uppgifter om gården och du har med dig de underlag du har sammanställt för att visa hästhållaren.

Dela ut Startpaket

Visa vad Startpaketet innehåller och visa särskilt att all dokumentation om Greppa Näringen kan samlas in i pärmen.

Miljömål och direktiv

Efter besöket, 1Ah

Greppa Näringen finansieras genom EU och landsbygdsprogrammet. All rådgivning vi utför i Greppa Näringen kräver därför noggrann dokumentation. Som rådgivare beskriver du tydligt vilka insatser du har utfört hos företagaren och vilka resultat de förväntas ge.

Skriv ett rådgivningsbrev

För att företagaren lättare ska komma ihåg vad ni pratade om under besöket men också för att underlätta administration och uppföljning av din rådgivning ska du skriva ett rådgivningsbrev. Använd den **mall som finns i Startpaketet och som ligger på sidan 114**. Rådgivningsbrevet ska du skicka till företagaren och till din lämsynrelse och det ska innehålla:

Vad ingår i rådgivningen?

Översiktlig beskrivning	Genomgång av hästverksamhetens miljöpåverkan och förslag på åtgärder för att minska risken för näringsförluster till vatten och luft. I rådgivningen ingår också att göra en stallgödselberäkning för att diskutera stallgödselhantering. Syftet med rådgivningen är att ta fram en åtgärdsplan som minskar främst fosfor- men även kväveförluster. Rådgivningen riktar sig till den som kan besluta om att genomföra åtgärder.
Mål för modulen	Göra hästhållaren medveten om hur verksamheten påverkar den omgivande miljön. Minskade näringsförluster med åtgärder i och runt hagar, god djurhälsa och förbättrade rutiner för utfodring och mockning. Rådgivningen bidrar till att uppfylla miljömålen Ingen övergödning, Bara naturlig försurning och Grundvatten av god kvalitet.

Foto Pernilla Kvarmo

Foto Markus Hoffmann

Vilket underlag behövs?

- Underlag från VISS
- Totala arealer på åkermark (inkl. bete på åker/ vall) respektive ogödslad naturbetesmark
- Uppgifter om rasthagarna
- Kartor över verksamhetens område inklusive hagar
- Uppgifter om eventuella överenskommelser som gäller inköp/ hämtning av foder, strö och gödsel
- Eventuella analyser av grovfoder och annat foder
- Uppgifter som behövs för att göra en stallgödselberäkning i Vera

Vad tar du upp under besöket?

- › Ta hjälp av **bildspel**
- › Praktiska råd **Bra hagar för hästen och miljön**

Motivera företagaren

- Informera om Greppa Näringen och dess mål
- Informera om nationella och regionala miljömål
- Visa vilken status närliggande vattenförekomster har enligt vattenkartan
- Förklara kort miljöregler som rör stallgödsel och hästverksamheter
- Diskutera stallgödsel, fosforförluster och hagar, foderspill, mockning, rätt anpassad foderstat och åtgärder mot förluster

Praktiska råd

NR 26, 2017

Bra hagar för både hästen och miljön

Du kan minska övergödningen av sjöar och vattendrag genom att sköta dina hästhagar på ett bra sätt. När du tar bort gödselhögar och överblivet foder minskar du risken för fosforläckage. Mockning och rotationsbete minskar också spridningen av inälvparasiter.

Hälsö- och miljörisiker med hagar

Hästarna väljer gärna ut vissa platser i hagen där de gödslar. På dessa platser och där hästarna utfodras ökar fosforbelastningen på marken. När många hästar vistas på små ytor kan det snabbt samlas stora mängder kväve och fosfor och risken för läckage ökar. Hagar som används året om får trampskador och under blöta årstider sker fosforläckage med jordpartiklar som följer med avrinnande vatten. I en upptrampad hage ökar också risken för skador hos både häst och människa. När det är plusgrader kan både hästarna och vi halka. Är det istället fruset och hårt ökar risken för vrickningar.

Jorderosion i en upptrampad hästhage, något som är en ganska vanlig syn.

Hästar kan drabbas av olika sorters parasiter varav många sprids via gödsel på benen och i rasthagar. Smittorisken är som störst i slutet av sommaren när regn och dagblöter upp gödseln. Det är lätt att hamna i en negativ spiral med allt större parasittryck. Mockning av hagar, betesplanering och annan betesskötsel minskar risken för spridning av inälvparasiter och behovet av avmaskningsmedel. Att minska användningen av avmaskningsmedel är viktigt för att förhindra att resistens utvecklas hos parasiterna. Resistenta parasiter kan göra medlen verkningslösa på sikt. Avmaskningsmedlen utgör också en miljörisk genom att de rester som utsöndras med gödseln kan skada insekter i hagemiljön.

SAMMANFATTANDE RÅD

- Mocka 1-2 gånger per vecka och städa undan foderspill i hästtåta hagar. Det minskar närlingsläckage och foderspill.
- Se till att dräneringen fungerar i hagen och underhåll diken som behövs för att leda bort vattnet.
- Skydda vattendrag och diken vid rasthagar med stängsel och skyddszoner.
- Vårda vegetationstäckan och betesgräs genom betesputsning och rotationsbete.
- Se över foderstaten för att minska överutlodning.

greppa näringen

Förbered åtgärdsplanen

- Räkna stallgödsel i Vera och eventuellt i Stallgödselkalkylen
 - Räcker lagringsvolymen mot lagringsbehovet?
 - Behövs förändringar i gödselhanteringen?
- Diskutera grovfodret
- Gör en rundvandring utomhus och i stallarna. Titta på och diskutera:
 - **Hagar**, risk för förluster och möjliga åtgärder som flyttbara in- och utsläpp, dränering, avstängsling av diken, fosfordamm, hårdgjord platta under utfodringsplats utomhus
 - **dagliga rutiner för utfodring och mockning** både i hagar och i stall. Föreslå tekniska verktyg eller metoder som underlättar mockning och utfodring inomhus och utomhus
 - **gödselhantering**, se även ovan
- Gör en rådgivningsplan för de närmaste 3 åren

Gör en åtgärdsplan utifrån diskussionen

- Sammanfatta diskussionen ovan i en åtgärdsplan
- Åtgärdsplanen ska innehålla
 - förslag på minst fyra konkreta åtgärder, med bakgrund och motiv till varje. När och hur påverkar åtgärderna växtnäringsförluster och lönsamhet?
 - Prioritera utifrån de viktigaste först
 - Vid behov måste ett av åtgärdsförslagen vara förslag på förändringar så att verksamheten uppfyller krav på gödselhantering såsom lagringsbehov och hur gödseln lagras
 - Rita in åtgärdsförslagen på kartan.
- Gör en rådgivningsplan för de närmaste tre åren

Foto: Pernilla Kvarmo

Rådgivningsdokumentet ska innehålla

- Kort bakgrundsbeskrivning
- Stallgödselberäkning med tolkning och förklaring
- Åtgärdsplan
- Karta
- Rådgivningsplan

Foto: Pernilla Kvarmo

- Exportfil med stallgödselberäkning
- Bakgrundsbeskrivning
- Ange de fyra föreslagna åtgärderna
- Svara på frågor om
 - klimat
 - växtskydd
- Rådgivningsplan

Registrera i GNW-adm

Greppa Näringens administrativa system

På denna sida loggar du in i Greppa Näringens administrativa system, GNW-adm. I GNW-adm kan du som rådgivare registrera rådgivningar, mata in rådgivningsplan och importera exportfiler från Vera. I systemet kan du sedan skapa en rekvisition och även få fram en förteckning över vilka lantbrukare som ingår i rekvisitionen, som du skriver ut.

Ta kontakt med GNW-adm-supporten

Har du frågor om GNW-adm eller stöter på problem så kan du kontakta vår support.

Kontakta vår support på e-post gnwadm@jordbruksverket.se

Registrera i GNW-adm

Mobilt BankID registrering

BankID registrering

Åtta tester av rådgivningen förra vintern

Plus och minus?

- › I förslaget ingick även foderstatsberäkningar
- › Bra med miljödiskussion på hästgårdar
- › Lagom tid avsatt
- › Svårt att kunna både utfodring och fosforförluster men lättare att prata utfodring än fosfor
- › Behöver uppdatera Vera för att jobba enklare (strömmängder, rastbete etc.)
- › Ta med foderanalys/ grovfoderodling

-> Mynnade ut i **startbesök** istället och sedan mer rådgivning vid behov

Greppa Näringen lanserar miljørådgivning för hästgårdar

Med start i höst kan gårdar med minst 15 hästar ta del av Greppa Näringens nya miljørådgivning. Syftet är att öka medvetenheten hos hästhållare om hur deras verksamhet påverkar miljön, och vilka åtgärder man kan göra för att minska förluster av näringsämnen.

För att öka kunskapen i hästbranschen om hästarnas miljöpåverkan och vilka åtgärder man som hästföretagare kan göra för att minska förluster av näringsämnen lanserar Greppa Näringen nu en ny miljørådgivning för hästgårdar. Foto: Mostphotos

Rådgivningen, som utförs på frivillig basis, är kostnadsfri och utförs av rådgivare inom Greppa Näringen. Rådgivningen syftar till att identifiera vad som redan görs bra och vad som kan göras bättre på gården, samt att ge förslag på åtgärder.

– Vi tror att hästägarna är angelägna om att dra sitt strå till stacken i miljöfrågan. Det har nyligen kommit flera rapporter om hästarnas miljöpåverkan och hästnäringen efterfrågar rådgivning och stöd för att utföra miljöåtgärder. Det är därför vi har släddarsytt en rådgivning för hästverksamheter, säger Pernilla Kvarmo, ansvarig på Greppa Näringen för den nya rådgivningen, i ett pressmeddelande.

Tack för oss!

Modulansvarig

Pernilla.kvarmo@jordbruksverket.se

Tel. 036-158511

Än så länge ingen
rådgivningsexpert

Foto: Pernilla Kvarmo